

CELALEDDİN RUMİ EDEBİ MİRASININ AZERBAYCANDA ARAŞTIRILMASI VE YAYINI

Ebülfez AMANOĞLU GULIYEV

Azerbaycan İlimler Akademisi, Nahçıvan Kültür Dil ve Edebiyat Enstitüsü, Nahçıvan / Azerbaycan

Anahtar Kelimeler: Mevlana, Azerbaycan Türkçesi, Mesnevi, edebiyat, şair.

ÖZET

Büyük Türk bilgini ve mutasavvıfı Celaleddin Rumi ortak kültürümüzün dünya tarihine bahş ettiği en mühteşem şahsiyetlerden birisidir. Mevlana kaleminden çıkan “Mesnevi”, ”Fihi ma fih”, ”Divani-kebir”, “Mektubat”, Mecalisi-seba” gibi benzersiz eserler aradan yüz yıllar geçmesine rağmen bugün dünyanın dört bir yanında yoğun ilgi görmektedir. Rastgele değildir ki, XV yüzyılın ünlü şairi Abdurrahman Cami Mevlana hakkında şunları söylemiştir: Peygamber değil, ama kitabı var”. Azerbaycan edebiyatında Mevlananın etki alanı çok geniştir. Orta dönem edebiyatımızda Mevlana Azerbaycan şairlerinin ilham kaynağı olmuş, bir takım şairlerimiz Mevlana şiiriyatına nazireler yazmışlardır. Daha XIX. Yüzyılda özellikle Mevlana “Mesnevi”si Azeri şair ve ediplerinin ilgisini çekmiş, ünlü Azerbaycan dram yazarı M.F. Ahundzade 1876 yılında “Mollayi-Ruminin tasnifinin babında” isimli bilimsel makale yazmış, doğu edebiyatının iftihar mertesinde bulunan Mevlanayı yüksek değerlendirmiştir. XX yy başlarında Azerbaycanda Ferudin Bey Köçerli, Ali bey Hüseyinzade, Muhammed Hadi, Abdulla Şaiq, Abbas Sehhet, Ferhat Ağazade gibi şair ve yazarlar sık-sık Mevlanaya baş vurmuş, düşüncelerine, muhtelif beyitlerine istinad etmiş, yahut görüş bildirmişlerdir. Aynı zamanda bu dönemde bazı dergilerde Mevlana edebi mirasından seçmeler de yer almıştır. Sovyet döneminde Mevlana mirasının araştırılması ve yayını birmanalı şekilde yasaklanmıştır, sansorlar bu işi sıkı şekilde takip etmişlerdi. Bu nedenle Mevlana mirasına temas edilmesi çoğunlukla Azerbaycan bağımsızlığına kavuştuktan sonra mümkün olmuştur. 2000`li yıllardan itibaren Azerbaycanda Mevlana edebi mirası araştırılmaya, eserlerle yayınlanmaya başlamıştır. Bilindiği gibi UNESCO tarafından 2007 yılı dünyada Mevlana yılı ilan olunmuştu. Bununla ilgili olarak Mevlana “Mesnevi”sinin Türkiyede basılmış Şefik Can tercümesinden seçmeler şair Azad Yaşar tarafından Azerbaycan türkçesine aktarılmış ve 2010 yılında “Mesnevi”den seçmeler” adıyla yayınlanmıştır. Aynı zamanda Lenkeran Devlet Üniversitesinin hocası Sefer Şirinov Mesnevinin 4 defterini farscadan Azerbaycan Türkçesine aktararak yayınlamıştır. Biz 2012 yılında “Mesnevi”nin Türkiyede Adnan Karaismailoğlu tarafından yayına hazırlanmış baskısından Azerbaycan Türkçesinde Mesnevinin 3 ciltlik filolojik tercümesini yayınladık.